

LAU GASTEIZTARREN BIZIPENAK

Nork bere hizkuntzan ere bizi nahi

Saio berezia *Hitz Adina Mintzo* zikloaren barruan. Lau gasteiztar ziren hizlari, lau hizkuntzatan. Bata ari zen bulgarieraz; pularrerez bestea; woloferaz hirugarrena; kitxueraz azkena. *AnHitzak*, Gasteizko hizkuntza aniztasunaren aldeko proiektuaren ondorio izan zen saioa.

MIEL A. ELUSTONDO ZALDI ERO

Amazigera, kurduera, sorabiera, lakota, nasa yuwea... aurrera doa hango eta hemengo hizkuntza gutxituak ezagutzeko *Hitz Adina Mintzo* zikloaren 6. ikasturtea Gasteizko Oihaneder Euskararen Etxean, Beñat Garaio eta Ainhoa Moron koordinatzaileek gidaturik. Inondik ere, saio guztiak ez dira berdinak, eta tartean bada ezusteko eta berezirik. Horietakoa izan zen urtarilekoa, *AnHitzak* ekimenari buruzkoa, Gasteizen den hizkuntza aniztasuna ikusarazi duen proiektua.

2016an hasi zen oinez *AnHitzak*, Gasteizko Udalaren Euskara Zerbitzuaren eskutik eta Topagunea lagun duelarik. Hirian bizi duten hizkuntza aniztasuna balioan jartzea du helburu proiektuak, "bertako kaleetan euskaraz eta gaztelaniaz gainera, asko baitira egunero erabiltzen diren mintzairak". Orain bost urte egin zuten lehen topaketa, eta, orduan, elkar ezagutzeko hainbat dinamika baliaturik, hizkuntza aniztasunaren inguruan gogoeta egiteko erabili zuten tartea, nork bere jatorrizko hizkuntzatik eginez, heldu eta gazteak bilduz, eta haurtzaindegi zerbitzua ere antolatuz. 2020ko urrian egin nahi zuten bigarren topaketa, baina, jakina, atzeratu behar izan zuten... Alabaina, *AnHitzak*-eko kideek hilero egin ohi dituzte bilerak.

Aipatu bigarren topaketaren eguna heldu bitartean, *Hitz Adina Mintzo* zi-

Gasteizko Oihaneder Euskararen Etxean lau hizlariak. Ezkerretik eskuinera Isabel Sánchez (Ekuador), Iliyan Sabotinov Alendarov (Bulgaria), Issa Sambe (Senegal) eta Dienabou Bah Bah (Ginea Konakry).

kloaren barruan hitz egin zuten *AnHitzak* ekimeneko lau parte-hartzailek eta haren koordinatzaile Ruben Sanchezek. Honek, hala ere, bideo bat bidaliz esku hartu zuen saioan, COVID-19 gorabehera bihurriak tarteko konfinaturik baitzen. Honenbestez, gorago aipatu Beñat Garaioek zuzendu zuen saioa. Ruben Sanchezek esan zuenez, "Gasteizko kaleetan 50 hizkuntza baino gehiago erabiltzen dira,

eta *AnHitzak*-en nahia da aniztasun horren balioa aitortzea. Garai batean, kasik hizkuntza bakarra zen Gasteizen. Joan deneko 30 urtean euskarak bidea egin du, eta, bestalde, hizkuntza panorama ere franko aldatu da. Orain hizkuntza gehiago dira Gasteizen, eta hori berri ona da, hizkuntzak maite dituztenentzat, oro har, eta euskararentzat berarentzat ere bai. Aniztasun hori sekulako aukera da

hizkuntza guztientzat, arazo berdintsuak baitituzte denek ere". Hizkuntza handi ez direnen patuaz ari zen Sanchez, eta, partikularzki, transmisioaz. "Guretzat bezain onuragarri da haientzat hizkuntzaren eta kulturaren transmisioari balio ematea", esan zuen.

Bederatzi hizkuntza komunitatek parte hartzen du *AnHitzak*-en, sarean esekia duten aurkezpen bideoan ageri denez, eta lau izan ziren *Hitz Adina Mintzo* zikloari zegokion hitzaldian: bulgariara, pularra, wolofera eta gaztelania.

BULGARIERARI BALIOA EMANEZ

Gasteiz-Rodina elkarteko buru Iliyan Sabotinov Alendarov izan zen lehen hizlari. Azaldu zuenez, 2015ean heldu ziren Gasteiza, eta arabar hiriburuan ez dira asko ere. "50en bat familia, 300 lagun gutxi gorabehera. Euskal Herrian, bulgariarrak gehiago dira Iruñean, eta askoz gehiago Espainiako hiri handietan, Bartzelona, Madril eta Valentzian, adibidez". Askok ala gutxi, elkarkea osatua dute eta beren seme-alabei bulgariar kultura, hizkuntza, historia eta folklorea transmititzeko lanean ari dira. "Gure seme-alaba guztiz gehienak hemen sortuak dira, euskaraz eta gaztelaniaz hitz

egiten dute berak bakarrik daudenean, bulgariarari balioa ematen laguntzen digu *AnHitzak* proiektuak". Hargatik parte hartzen dute bertan.

Bulgariaren historia eta geografiari buruzko zertzelada zenbait tartekatu zituen hitzaldian Sabotinov Alendarovek, hemen ondo integratu nahi dutela esanez, eta, horretarako, Bulgariako kultura ezagutzea komeni zaiela beren ondorengoei. "Transmisioa da gure helburua, eta nik aholku bat bera emango nieke hona bildu garen hizkuntza guztietako partaideei, haien jatorria zeinahi dela ere: errespetatu tokian tokiko kultura, eta irakatsi geurea. Horixe dugu elkarbizitzaren oinarri eta funtsa", esan zuenez.

Bestalde, Bulgariako Kultura Ministerioak Gasteiz-Rodina elkarteari hainbat material bidaltzen dizkiola esan zuen, Gasteizen diren belaunaldi berriek bulgariaraz ikas dezaten.

Zenbaki, urtaro eta aditz zenbait nola esaten diren bulgariaraz ere azaldu zuen, eta errespetuarekin batera, nork bere hizkuntzan hitz egiteko inportantzia azpimarratu zuen.

PULARREZ ETA EUSKARAZ

Haaly pular elkarteko Dienabou Bah Bah izan zen hurrengo hizlari. Ezkondua eta hiru seme-alabaren ama dela esanez ekin zion: "Etxean amaren hizkuntza hitz egiten dugu denok. Kalean, haurrek, euskaraz eta gaztelaniaz egiten dute", esan zuen irribarre txikia eginez.

Bere herrialde Ginea Konakryren berri eman zuen, geografiari dagokionez Ozeano Atlantikoaren ertzean kokatuz. Konakry hiria da hiriburu, kasik bi milioi biztanle dituela. Frantziar kolonia izana, eskolan pularrez ez baina frantsesez

ikasten dutela esan zuen Bah Bah eta, aurretik Sabotinovek egin modura, pularrez kontatu zituen zenbakiak.

2013an sortu zuten elkarkea, eta euskaraz ere saiatzen ari dela dio, "seme-alabei lagundu nahi baitiet eskolatik ekartzen dituzten etxeko lanetan eta behar denetan. Eta gogo onez hartzen dugu parte *AnHitzak*-ek antolatzen dituen ekitaldi eta jaietan", adierazi zuen Dienabou Bah Bah-k.

WOLOFERA

Mbolo elkarteko partaidea da Issa Sambe, eta, oroz lehen, woloferez egin zuen mintzaldia. Entzuleak, arretarik handienaz izan zituen, nahiz hark esandakoetan ez zegoen ulertzerik 'Senegal', 'Euskal Herria', 'Vitoria-Gasteiz'... eta woloferan frantsesak egin duen presentzia berrikerik.

Sambe bera gurera 2009an etorria den arren, 2006koa da Gasteizko senegaldarren elkarkea. "Lehenengo bost lagunek fundatu zuten Mbolo. Oraingo egunean, berriz, 300 senegaldar ditugu Gasteizen erroldaturik, eta badakigu gehiago ere badirela, lan-kontratua lortua dutenek euren familiak ere ekarri baitituzte". Kopuru zehatzik emateko gai

“Kitxua gutxi gurean. Aitaren

hizkuntzak dira nagusi: urdua, punjabera eta, hein batean, ingelesa”

Isabel Sánchez, Ekuador

“Euskaraz ikasi nahi dut, seme-alabei laguntzeko eskolatik ekartzen dituzten etxeko lanetan”

Dienabou Bah Bah, Ginea Konakry

ez, baina 350 baino gehiago ere badirela esan zuen Sambek.

Senegal frantziar kolonia izana dela gogorazi zuen, 1960an independentzia lortutako herrialdea, 16 milioi biztanle dituena. Dienabouren Ginea Konakry, Boli Kosta, Mali eta Ozeano Atlantikoa ditu muga, eta lurraldearen barruan da Gambia. “Eta Senegaleko zenbait herri-tara joateko, nahitaezkoa da Ganbiatik barna igarotzea: herrialde bat da, Gambia, gure herrialdearen barnean!”. Frantziar kolonialismoaren herentzia, adierazi zuenez.

Herrialdean, woloferez mintzo da populazioaren %40. Gainerako %60 hainbat etniak osatzen dute, zeinek bere hizkuntza duela. Senegalez gainera, Ginea Konakryn, Gambian, Boli Koston eta Malin ere hitz egiten da woloferez. “Independentzia baino lehen, adibidez, herrialde bat bera ziren oraingo Senegal, Mali eta Gambia. Eta Senegal bera zen hiriburu”.

Gasteizen direla, wolof kultura indartu nahiko lukete, eta eskola ere ematen dute, hizkuntza eta kultura ondorengoei transmititzeko gogoz. “Gure etxean, woloferez hitz egiten dugu gurasook, baina haurrek, aldiz, euskaraz ekiten diote ba-

tak besteari!”. Eurek ez dutela euskaraz ikasteko aski egokierarik izan esan zuen, “adintsu etorri baikinen”.

ISABEL SÁNCHEZ, LANDAZURI IKASTOLA

Landazuri Ikastolaren guraso elkartearen izenean hitz egin zuen azkenak, Isabel Sánchez. Ekuadorren jaioa, kitxua komunitateko kide da. “Hainbat hizkuntza hitz egiten dira gure herrialdean. Zonalde amazonikoan, adibidez, hamar komunitate ere badira, zein bere hizkuntzaren jabe. Mendietan, berriz, bost ere bai. Eta kostan ere bada barrietaterik”, adierazi zuenez.

Isabel Sánchez bera, duela hamabost urte heldu zen Gasteiza. Gero, Pakistanen bizi izan zen lau urtez, Lleidan (Herrialde Katalanak) hurrena, eta Gasteizen da berriro. Landazuri Ikastolaren gurasoen izenean jarduteko zioak eman zituen: “Ikastola berezia da, 25 komunitate ere identifikatu ditugu, eta harro gaude dibertsitate horretaz. Harro eta pozik, ona delako denontzat”. Bada, haatik, harrotasuna eta poza besterik. “Gurasoak lanean ari gara, patio orduan bilduz eta aberastasun hori bizituz. Uste dut lehen ikastola garelako bertako komunitateak bildu eta lanean jarri garena”. Urteko egutegia ere kaleratua dute, dibertsitate hori ikusarazteko, nahiz, oroz gain, baden kezka: transmisioa, alegia. “Gurean, beti galdera bera egiten dute gure umeek: ‘Nongoak gara gu, ordea?’”. Eta ez da debaldeko galdera, bata Pakistanen jaioa baitute eta hiru, aldiz, Gasteizen. Ikastolan ez ezik, etxean bertan bizi dute aniztasuna: “Eta hitz egin, kitxua gutxi gurean. Aitaren hizkuntzak dira nagusi: urdua, punjabera eta, hein batean, ingelesa. Alabaina,

gure umeak hemengoak dira, beste inongoak baino gehiago. Hala ere, beti izango dugu gure jaioterrietako hizkuntzez eta kulturaz hitz egiteko beharra, hala etxean nola ikastolan”. Hargatik ari dira lanean: “Gure ikastola eredu izan dadin nahi dugu”.

Lau hizkuntza, soziolinguistikaz ez ezik bizitzaz beteak, jatorrizko hiztunek lekukotasun zuzenak emanek. Lau hizkuntza bertatik bertara aditzeko egokiera. Lau hizlari, Gasteizko 50 hizkuntzen adibide. Hitz gutxi, hitz onak laurek egin zituztenak, komunitate bakoitzak bere hizkuntzaren alde egiten ari den lana erakutsi zuen bideo labur batez lagunduta; bideook ikusgai dira sarean ‘AnHitzak, Gasteizko hizkuntza aniztasuna’ sakatuz.

Zikloaren koordinatzaile Beñat Garaioaren oharra, azkenaz beste: “Diskurtsoak diskurtso, lauretan inork ere ez daki euskaraz. Izan ere, orain arte *Hitz Adina Mintzon* euskaraz egin duten atzerrian jaiotako herritarrak arnagunee-tan bizi dira, salbu eta Roberto Anawari, kukamera hiztuna, Basaurin bizi baita”.

Eta saioaren amaieran, txalo zaparradarik beroena jaso zutena laurek. ●

“Woloferez hitz egiten dugu gurasook, baina haurrek euskaraz ekiten diote batak besteari!”

Issa Sambe, Senegal

“Errespetatu tokian tokiko kultura, eta irakatsi geurea, horixe dugu elkarbizitzaren oinarri eta funtsa”

Iliyan Sabotinov Alendarov, Bulgaria

